

ФОРМУВАННЯ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ РЕГІОНАЛЬНИХ РИНКІВ УКРАЇНИ

Формування ринкової торговельної інфраструктури в Україні характеризується наявністю великого історичного досвіду.

Поява суб'єктів торговельної інфраструктури пов'язана з виникненням торгівлі, відокремлення якої в ринковій інфраструктурі зумовлене добровільністю обміну, суспільним розподілом праці та економічним відособленістю виробників. Торгівля як частина ринкової системи об'єднує в самостійну сферу господарюючі суб'єкти, які спеціалізуються на виконанні посередницьких функцій між виробниками та споживачами. Ці суб'єкти організують відносини сфери товарного обігу як проміжні покупці й продавці, тобто спеціалізуються як в області пропозиції, так і в області попиту. Гроші, які знаходяться у сфері обігу, просувають товари від виробника до споживача. З'єднання, збалансованість виробництва і споживання без товарообороту суб'єктів торговельної інфраструктури неможливі. Торговельна інфраструктура призначена забезпечити цивілізований характер діяльності ринкових суб'єктів.

Багато вітчизняних і закордонних економістів у своїх дослідженнях з ринкової економіки велику увагу приділяють ролі торговельної інфраструктури в економіці регіонів. Але, незважаючи на те, що багато елементів торговельної інфраструктури вже досить давно перебувають в полі зору закордонних і вітчизняних економістів, залишається ще чимало дискусійних проблем з даної тематики, які потребують подальшого вивчення і уточнення окремих її елементів, важливість яких набуває особливого значення в аспекті регіонального формування.

До регіональної інфраструктури прийнято відносити об'єкти, розташовані на деякій обмеженій території і які забезпечують підприємства матеріального виробництва, організації та установи невиробничої сфери, а також населення цієї території, послугами з транспортування і зберігання продукції, передачі інформації, переміщенню людей, постачанню матеріальних ресурсів.

Оскільки торговельна інфраструктура є відносно новою категорією, то стосовно її структурних елементів і їх систематизації в економічній літературі до останнього часу не склалось єдиної точки зору. В самому загальному змісті до неї відносять: суб'єкти біржової торгівлі, збутової сфери (дилери, дистриб'ютори, збутові кооперативи

тощо), посередницької діяльності (брокери, трейдери, консигнатори, комерційні агенти тощо), підприємства оптового (оптові бази, ринки, аукціони, заготівельні бази) і роздрібно (підприємства роздрібно торгівлі, громадського харчування, роздрібні ринки, фірмова роздрібна мережа) секторів. Однак у різних джерелах має місце тенденція трансформації окремих елементів торговельної інфраструктури.

Серед суб'єктів сучасної вітчизняної торговельної інфраструктури виділяють три сегменти: зареєстровані торговельні підприємства, які представляють облікований товарообіг, фізичних осіб – приватних підприємців, які переважно представляють дрібнооптову і дрібнороздрібну мережу, та «тіньових торговців», які включають незареєстровану мережу торгівлі. Щодо останніх їх наявність погіршує інформованість органів влади про реальний стан справ у торговельному секторі, що негативно впливає на рівень торговельного обслуговування, структуру товарообороту та систему споживання взагалі.

Відсутність належного планування та контролю за розвитком торговельної інфраструктури веде до неефективного територіального розміщення її суб'єктів у регіонах, частого порушення принципів соціальної захищеності підприємців та громадян, відсутності автостоянок, під'їзних шляхів, недостатності площ для передпродажного складування товарів тощо, і як наслідок – низьких показників ефективності їх господарської діяльності. Стихійність розвитку торговельної інфраструктури призводить до зниження рівня інвестиційної привабливості регіону для організації бізнесу та проживання, зменшення надходжень до бюджету за рахунок зростання неконтрольованої торгівлі, утворення цінових перекосів, послабленню конкурентоспроможності та захищеності вітчизняного товаровиробника та посередника, в тому числі за рахунок можливості неконтрольованої інтервенції іноземних товарів за демпінговими цінами у мережі товарних ринків регіону, що знижує рівень довіри населення до місцевих органів державного управління, погіршує якість життя мешканців та соціально-економічні показники розвитку регіону тощо.

Виявлення та своєчасне усунення вказаних проблем необхідне під час формування торговельної інфраструктури регіональних ринків України, розробки стратегії їх розвитку.